

Κεφ 2 = Ακολουθίες πραγματικών αριθμών

§1 Βασικές Έννοιες

- Ορ : Μία ακολουθία πραγματικών αριθμών είναι μία συνάρτηση $\alpha : \mathbb{N} \rightarrow \mathbb{R}$. Συνήθιζουμε να συμβολίζουμε τις τιμές της με $\alpha_1, \alpha_2, \alpha_3, \dots$
- Για κάθε $n \in \mathbb{N}$ αναφερόμαστε στον αριθμό α_n ως τον n -όστο όρο της ακολουθίας. Επίσης συμβολίζουμε μία ακολουθία ως $\{\alpha_n\}_{n=1}^{\infty}$, $\{\alpha_n\}$, $(\alpha_n)_{n \in \mathbb{N}}$, $(\alpha_n)_n$, $(\alpha_1, \alpha_2, \alpha_3, \dots)$
- Παραδείγματα:
 - α) Έστω $c \in \mathbb{R}$. Η σταθερή ακολουθία $(\alpha_n)_n$ με τιμή c π.ω.
 $\alpha_n = c, \quad \forall n \in \mathbb{N}$
 - β) $(\alpha_n)_n = \left(\frac{1}{n}\right)_n$. Τότε, $\alpha_1 = \frac{1}{1} = 1, \alpha_2 = \frac{1}{2}, \alpha_3 = \frac{1}{3}, \dots$
 - γ) Αν $\alpha \in \mathbb{R}$, $(\alpha_n)_n = (\alpha^n)_n$, τότε $\alpha_1 = \alpha, \alpha_2 = \alpha^2, \alpha_3 = \alpha^3, \dots$
 - δ) $(\alpha_n)_n = (2n-1)_n, \alpha_1 = 1, \alpha_2 = 3, \dots$
 - ε) (Αναδρομικός ορισμός) $\alpha_1 = 1$ και $\forall n \in \mathbb{N}$ ορίζουμε
 $\alpha_{n+1} = \sqrt{1 + \alpha_n}$ (ισοδύναμα $\forall n \geq 2 : \alpha_n = \sqrt{1 + \alpha_{n-1}}$)
 $\Rightarrow \alpha_1 = 1, \alpha_2 = \sqrt{2}, \alpha_3 = \sqrt{1 + \sqrt{2}}, \dots$

61) Έστω $\alpha \in \mathbb{R}$. Ορίσουμε

$$\alpha_1 = \alpha \text{ και } \forall n \in \mathbb{N}: \alpha_{n+1} = \alpha \cdot \alpha_n. \text{ Τότε } \alpha_n = \alpha^n, \forall n \in \mathbb{N}.$$

5) $\alpha_1 = 1, \alpha_2 = 1$ και $\forall n \in \mathbb{N}: \alpha_{n+2} = \alpha_n + \alpha_{n+1}$. Τότε

$$\alpha_1 = 1, \alpha_2 = 1, \alpha_3 = 2, \alpha_4 = 3, \alpha_5 = 5, \alpha_6 = 8, \alpha_7 = 13 \dots$$

$$\eta) \alpha_n = \begin{cases} 3n^2 & \text{αν } n = 2k \\ \frac{1}{7n} & \text{αν } n = 2k-1 \end{cases} \quad (k \in \mathbb{N}). \text{ Τότε } \begin{cases} \alpha_4 = 48 \\ \alpha_5 = \frac{1}{45} \end{cases}$$

• Ορ: Έστω $(\alpha_n)_n$ και $(\beta_n)_n$ ακολουθίες.

(i) Λέμε ότι $(\alpha_n)_n = (\beta_n)_n$ αν ισχύει $\alpha_n = \beta_n, \forall n \in \mathbb{N}$

(ii) Ορίσουμε $(\alpha_n)_n + (\beta_n)_n = (\alpha_n + \beta_n)_n$

$$(\alpha_n)_n - (\beta_n)_n = (\alpha_n - \beta_n)_n$$

$$(\alpha_n)_n \cdot (\beta_n)_n = (\alpha_n \beta_n)_n$$

$$\text{Αν } \beta_n \neq 0, \forall n \in \mathbb{N}, \text{ ορίσουμε } \frac{(\alpha_n)_n}{(\beta_n)_n} = \left(\frac{\alpha_n}{\beta_n} \right)_n$$

• Ορ (Σύνολο τιμών): Έστω $(\alpha_n)_n$ ακολουθία. Το σύνολο τιμών της $(\alpha_n)_n$ είναι το σύνολο $A = \{ \alpha_n : n \in \mathbb{N} \}$.

• Παραδείγματα: i) Η $(\alpha_n)_n = \left(\frac{1}{n} \right)_n$ έχει ^{ως} σύνολο τιμών, το σύνολο $\left\{ \frac{1}{n} : n \in \mathbb{N} \right\}$.

ii) Η $(\alpha_n)_n = ((-1)^n)_n$ έχει ως σύνολο τιμών το $\{-1, 1\}$.

§2 Σύγκλιση Ακολουθιών

- Ας εξετάσουμε την ακολουθία $(a_n)_n = \left(\frac{1}{n}\right)_n$.

Για $n=1$: $a_1=1$, για $n=5$: $a_n=\frac{1}{5}$ ---, για $n=1000$: $a_n=\frac{1}{1000}$

Καθώς το n γίνεται "μεγάλο", ο a_n πλησιάζει τον αριθμό 0.

Δηλαδή, η $\left(\frac{1}{n}\right)_n$ συγκλίνει στο 0.

- Γενικά, έστω $(a_n)_n$ ακολουθία και $\alpha \in \mathbb{R}$. Θα λέμε ότι η $(a_n)_n$ συγκλίνει στον α αν

"καθώς το n μεγαλώνει ο a_n έρχεται όσοδήποτε κοντά στο α ,"

"για όσοδήποτε κοντά στο α θελήσουμε, θα βρίσκονται οι όροι της a_n , αρκεί το n να είναι αρκετά μεγάλο,"

"όσο κοντά και αν θελήσουμε ($\forall \varepsilon > 0$) να είμαστε στο α , θα έχουμε ότι από κάποιον όρο και μετά ($\exists n_0$ τ.ω. $\forall n \geq n_0$) το $|a_n - \alpha| < \varepsilon$
 $\Leftrightarrow a_n \in (\alpha - \varepsilon, \alpha + \varepsilon)$ (δηλ το a_n ανήκει σε μία ε -περιοχή του α).

- Αυστηρός ορισμός της σύγκλισης: Έστω $(a_n)_n$ ακολουθία και $\alpha \in \mathbb{R}$,

λέμε ότι η $(a_n)_n$ συγκλίνει στο α και γράφουμε $\lim_{n \rightarrow \infty} a_n = \alpha$

ή $a_n \xrightarrow{n \rightarrow \infty} \alpha$, όταν

$\forall \varepsilon > 0$, $\exists n_0 \in \mathbb{N}$ τ.ω. $\forall n \geq n_0$, έχουμε $|a_n - \alpha| < \varepsilon$.

[για κάθε $\varepsilon > 0$, υπάρχει n_0 τ.ω για κάθε $n \geq n_0$ - - - - -]

• Παρατήρηση: Το n_0 εξαρτάται από το ε .

• Παραδείγματα

i) Αν $a_n = C$, $\forall n \in \mathbb{N}$, με $C \in \mathbb{R}$, τότε $\lim_{n \rightarrow \infty} a_n = C$.

ii) $(a_n)_n = \left(\frac{1}{n}\right)_n \xrightarrow{n \rightarrow \infty} 0$. Πράγματι, έστω $\varepsilon > 0$, τότε από την

Αρχιμήδεια ιδιότητα $\exists n_0 \in \mathbb{N}$ τ.ω. $0 < \frac{1}{n_0} < \varepsilon$.

[μάλλον μπορούμε να πάρουμε $n_0 = \left\lfloor \frac{1}{\varepsilon} \right\rfloor + 1$]

Άρα $\forall n \geq n_0$, έχουμε ότι $\varepsilon > \frac{1}{n_0} \geq \frac{1}{n} = a_n > 0 > -\varepsilon$.

iii) $a_n = \frac{n^2 - n}{n^2 + n} \xrightarrow{n \rightarrow \infty} 1$. Για κάθε $n \in \mathbb{N}$, έχουμε

$$\left| \frac{n^2 - n}{n^2 + n} - 1 \right| = \left| \frac{n^2 - n - n^2 - n}{n^2 + n} \right| = \left| \frac{-2n}{n^2 + n} \right| = 2 \left| \frac{1}{n+1} \right| \leq \frac{2}{n}.$$

Από Αρχιμήδεια ιδιότητα, $\exists n_0 \in \mathbb{N}$ τ.ω. $\frac{1}{n_0} < \frac{\varepsilon}{2}$. Άρα $\forall n \geq n_0$,

$$\text{έχουμε } |a_n - 1| \leq \frac{2}{n} \leq \frac{2}{n_0} < \varepsilon$$

iv) Η $(a_n)_n = (-1)^n$ δεν συγκλίνει.

Βασικές ιδιότητες

i) Το όριο κάθε ακολουθίας (όταν υπάρχει) είναι μοναδικό.

ii) Κριτήριο Παρεμβολής: Έστω $(a_n)_n, (b_n)_n, (c_n)_n$ ακολουθίες και $l \in \mathbb{R}$, τ.ω.

$$1) \alpha_n \leq \beta_n \leq \gamma_n, \forall n \geq n_0 \text{ για κάποιο } n_0 \in \mathbb{N}$$

$$2) \lim_{n \rightarrow \infty} \alpha_n = \lim_{n \rightarrow \infty} \gamma_n = l$$

$$\text{τότε } \lim_{n \rightarrow \infty} \beta_n = l$$

Ορ: Μία ακολουθία $(\alpha_n)_n$ καλείται φραγμένη αν $\exists M > 0$ τ.ω.

$$\forall n \in \mathbb{N} \text{ ισχύει } |\alpha_n| \leq M$$

π.χ. Οι $((-1)^n)_n$ και $(\frac{1}{n})_n$ είναι φραγμένες. Η $(n^2+2)_n$ δεν είναι φραγμένη.

Θεώρημα: Κάθε συγκλίνουσα ακολουθία είναι φραγμένη

[Προσοχή: Δεν ισχύει το αντίστροφο π.χ. $((-1)^n)_n$.]

Ορ: Έστω $(\alpha_n)_n$ ακολουθία. Ένα τμήμα της $(\alpha_n)_n$ είναι μία ακολουθία της μορφής $(\beta_n)_n = (\alpha_{m+n-1})_n = (\alpha_m, \alpha_{m+1}, \dots)$. (με $m \geq 1$)

π.χ. Η $(\frac{1}{n^2+n})_n$ είναι τμήμα της $(\frac{1}{n})_n$

Παρατηρήσεις: 1) Έστω $\alpha \in \mathbb{R}$, $(\alpha_n)_n$ και $(\beta_n)_n$ ακολουθίες.

Αν για κάποιο $m_0 \in \mathbb{N}$ ισχύει $\alpha_n = \beta_n, \forall n \geq m_0$,

$$\text{τότε } \alpha_n \xrightarrow{n \rightarrow \infty} \alpha \text{ ανν } \beta_n \xrightarrow{n \rightarrow \infty} \alpha.$$

2) Έστω $(\alpha_n)_n$ ακολουθία και $\alpha \in \mathbb{R}$. Τότε ισχύει $\alpha_n \xrightarrow{n \rightarrow \infty} \alpha$

ANN : υπάρχει τμήμα της $(\alpha_n)_n$ που να συγκλίνει στο α

και ANN : ΚΑΘΕ τμήμα — " — " — " — " α .

3) Έστω (a_n) ακολουθία και $\alpha \in \mathbb{R}$. Τότε $a_n \xrightarrow{n \rightarrow \infty} \alpha$

ANN $\exists \varepsilon > 0$ τ.ω. $\forall n_0 \in \mathbb{N}$, $\exists n \geq n_0$ τ.ω. $|a_n - \alpha| \geq \varepsilon$.

και ANN $\exists \varepsilon > 0$ τ.ω. το σύνολο $\{n \in \mathbb{N} : |a_n - \alpha| \geq \varepsilon\}$ άπειρο.

§3 Απόκλιση στο άπειρο

Def: Έστω $(a_n)_n$ ακολουθία.

i) Λέμε ότι η $(a_n)_n$ τείνει στο $+\infty$ (ή αποκλίνει στο $+\infty$ ή $a_n \xrightarrow{n \rightarrow \infty} +\infty$)

αν $\forall M > 0$, $\exists n_0 \in \mathbb{N}$ τ.ω. $\forall n \geq n_0$ έχουμε $a_n > M$

ii) Λέμε ότι η $(a_n)_n$ τείνει στο $-\infty$ (ή αποκλίνει στο $-\infty$ ή $a_n \xrightarrow{n \rightarrow \infty} -\infty$)

αν $\forall M > 0$, $\exists n_0 \in \mathbb{N}$ τ.ω. $\forall n \geq n_0$ έχουμε $a_n < -M$.

Παραδείγματα: $n \xrightarrow{n \rightarrow \infty} +\infty$, $n^2 - n \xrightarrow{n \rightarrow \infty} +\infty$, $-n \xrightarrow{n \rightarrow \infty} -\infty$,

ενώ η $((-1)^n \cdot n)_n$ δεν τείνει ούτε στο $+\infty$ ούτε στο $-\infty$.

Παρατηρήσεις: Έστω $(a_n)_n$, $(b_n)_n$ ακολουθίες

i) Αν $a_n \leq b_n$, $\forall n \in \mathbb{N}$ και $a_n \xrightarrow{n \rightarrow \infty} +\infty$, τότε $b_n \xrightarrow{n \rightarrow \infty} +\infty$.

ii) Αν $a_n \geq b_n$, $\forall n \in \mathbb{N}$ και $a_n \xrightarrow{n \rightarrow \infty} -\infty$, τότε $b_n \xrightarrow{n \rightarrow \infty} -\infty$.

iii) Αν $a_n \xrightarrow{n \rightarrow \infty} +\infty$ ή $a_n \xrightarrow{n \rightarrow \infty} -\infty$, τότε $\frac{1}{a_n} \xrightarrow{n \rightarrow \infty} 0$.

iv) Αν $a_n \xrightarrow{n \rightarrow \infty} 0$ και $a_n > 0$, $\forall n \in \mathbb{N}$, τότε $\frac{1}{a_n} \xrightarrow{n \rightarrow \infty} +\infty$.

v) Αν $a_n \xrightarrow{n \rightarrow \infty} 0$ και $a_n < 0$, $\forall n \in \mathbb{N}$, τότε $\frac{1}{a_n} \xrightarrow{n \rightarrow \infty} -\infty$.

§4 Αλγεβρα ορίων

Παρατηρήσεις: Έστω $(a_n)_n$ ακολουθία και $a \in \mathbb{R}$.

i) $\text{H } a_n \xrightarrow{n \rightarrow \infty} 0 \text{ ANN } |a_n| \xrightarrow{n \rightarrow \infty} 0$ (π.χ. $(-1)^n \frac{1}{n} \xrightarrow{n \rightarrow \infty} 0$).

ii) $\text{H } a_n \xrightarrow{n \rightarrow \infty} a \text{ ANN } a_n - a \xrightarrow{n \rightarrow \infty} 0 \text{ ANN } |a_n - a| \xrightarrow{n \rightarrow \infty} 0$.

iii) $\text{Αν } a_n \xrightarrow{n \rightarrow \infty} a$, τότε $|a_n| \xrightarrow{n \rightarrow \infty} |a|$ (προσοχή: δεν ισχύει το αντίστροφο, π.χ. $a_n = (-1)^n$)

Πράξεις, διατάξη και σύγκριση: Έστω $(a_n)_n, (b_n)_n$ ακολουθίες

και $a, b \in \mathbb{R}, c \in \mathbb{R}$.

i) $\text{Αν } a_n \xrightarrow{n \rightarrow \infty} a \text{ και } b_n \xrightarrow{n \rightarrow \infty} b$, τότε $a_n + b_n \xrightarrow{n \rightarrow \infty} a + b$

Ειδικότερα, αν $a_n \xrightarrow{n \rightarrow \infty} a$, τότε $a_n + c \xrightarrow{n \rightarrow \infty} a + c$.

ii) $\text{Αν } a_n \xrightarrow{n \rightarrow \infty} a \text{ και } b_n \xrightarrow{n \rightarrow \infty} b$ τότε $a_n \cdot b_n \xrightarrow{n \rightarrow \infty} a \cdot b$

Ειδικότερα, αν $a_n \xrightarrow{n \rightarrow \infty} a$, τότε $c \cdot a_n \xrightarrow{n \rightarrow \infty} c \cdot a$.

iii) $\text{Αν } a_n \xrightarrow{n \rightarrow \infty} a \text{ και } b_n \xrightarrow{n \rightarrow \infty} b$, τότε $a_n - b_n \xrightarrow{n \rightarrow \infty} a - b$

iv) $\text{Αν } a_n \xrightarrow{n \rightarrow \infty} a \text{ και } b_n \xrightarrow{n \rightarrow \infty} b$ τ.ω. $b_n \neq 0, \forall n \in \mathbb{N}$ και $b \neq 0$,

τότε $\frac{a_n}{b_n} \xrightarrow{n \rightarrow \infty} \frac{a}{b}$.

v) $\text{Αν } a_n \xrightarrow{n \rightarrow \infty} a \text{ και } K \in \mathbb{N}$, τότε $a_n^K \xrightarrow{n \rightarrow \infty} a^K$.

(προσοχή το K σταθερό ως προς n)

vi) Αν $a_n \xrightarrow{n \rightarrow \infty} \alpha$ και $K \in \mathbb{N}$, τότε $\sqrt[K]{a_n} \xrightarrow{n \rightarrow \infty} \sqrt[K]{\alpha}$.

vii) Αν $a_n \xrightarrow{n \rightarrow \infty} 0$ και $(b_n)_n$ φραγμένη, τότε $a_n \cdot b_n \xrightarrow{n \rightarrow \infty} 0$.

(Προσοχή, το $(b_n)_n$ είναι αναπάντητο. π.χ. $(a_n)_n = \left(\frac{1}{n}\right)_n$ και $(b_n)_n = \left(n^2\right)_n$

viii) Αν $a_n \leq b_n, \forall n \in \mathbb{N}$, και $a_n \xrightarrow{n \rightarrow \infty} \alpha$ και $b_n \xrightarrow{n \rightarrow \infty} \beta$,

τότε $\alpha \leq \beta$.

(Προσοχή: αν $a_n \xrightarrow{n \rightarrow \infty} \alpha$, $b_n \xrightarrow{n \rightarrow \infty} \beta$, και $a_n < b_n, \forall n \in \mathbb{N}$,

ΔΕΝ συνεπάγεται ότι $\alpha < \beta$ (μόνο ότι $\alpha \leq \beta$)

π.χ. $(a_n)_n = \left(-\frac{1}{n}\right)_n$ και $(b_n)_n = \left(\frac{1}{n}\right)_n$, τότε έχουμε $a_n < b_n$,

$\forall n \in \mathbb{N}$, αλλά $\lim_{n \rightarrow \infty} a_n = \lim_{n \rightarrow \infty} b_n = 0$).

ix) Αν $m \leq a_n \leq M, \forall n \in \mathbb{N}$ (όπου $m, M \in \mathbb{R}$) και $a_n \xrightarrow{n \rightarrow \infty} \alpha$,

τότε $m \leq \alpha \leq M$.

§ 5 Κάποιες βασικές όριες

1) Συμπεριφορά της $(a_n)_n = (\alpha^n)_n$ όπου $\alpha > 0$.

Αν $\alpha = 1$, τότε $\alpha^n \xrightarrow{n \rightarrow \infty} 1$,

Αν $0 < \alpha < 1$, τότε $\alpha^n \xrightarrow{n \rightarrow \infty} 0$,

Αν $\alpha > 1$, τότε $\alpha^n \xrightarrow{n \rightarrow \infty} +\infty$.

ΑΣΚ : Δ.ο. αν $a_n = C, \forall n \in \mathbb{N}$, τότε $\lim_{n \rightarrow \infty} a_n = C$.

Λύση : $\forall \varepsilon > 0, \exists n_0 = 1$ τ.ω. $\forall n \geq n_0 = 1$ έχουμε $\underbrace{|a_n - C|}_{=0} < \varepsilon$.

ΑΣΚ : Δ.ο. αν $(a_n)_n = (-1)^n$, τότε η $(a_n)_n$ δεν συγκλίνει

Λύση : Θ.δ.ο. η (a_n) δεν συγκλίνει σε κανένα όριο $\alpha \in \mathbb{R}$.

Διακρίνουμε δύο περιπτώσεις και επιλέγουμε $\varepsilon = \frac{1}{2}$.

• Αν $\alpha \geq 0$, έχουμε $|a_n - \alpha| = \underbrace{|-1 - \alpha|}_{\uparrow} = 1 + \alpha \geq 1 > \varepsilon$

για κάθε n περιττό $n = 1, 3, 5, \dots$

• Αν $\alpha \leq 0$, έχουμε $|a_n - \alpha| = \underbrace{|1 - \alpha|}_{\uparrow} = 1 - \alpha \geq 1 > \varepsilon$

για κάθε n άρτιο $n = 2, 4, 6, \dots$

Άρα δεν ισχύει ότι από κάποιο όρο και μετά (για $n \geq n_0$ αρκετά μεγάλο) έχουμε $a_n \in (\alpha - \varepsilon, \alpha + \varepsilon) \Leftrightarrow |a_n - \alpha| < \varepsilon$

ΑΣΚ : Δ.ο. το όριο κάθε ακολουθίας (όταν υπάρχει) είναι μοναδικό.

Λύση : Έστω ότι για την ακολουθία $(a_n)_n$ ισχύει $a_n \xrightarrow{n \rightarrow \infty} \alpha$ και $a_n \xrightarrow{n \rightarrow \infty} \tilde{\alpha}$

με $\alpha < \tilde{\alpha}$. Επιλέγουμε $\varepsilon = \frac{\tilde{\alpha} - \alpha}{2}$ στον ορισμό της σύγκλισης και έχουμε

$\exists n_0$ τ.ω. $n \geq n_0 \Rightarrow |a_n - \alpha| < \varepsilon$, $\exists \tilde{n}_0$ τ.ω. $n \geq \tilde{n}_0 \Rightarrow |a_n - \tilde{\alpha}| < \varepsilon$

Άρα για $n \geq \max\{n_0, \tilde{n}_0\}$ ισχύει $\underbrace{\tilde{\alpha} - \alpha}_{\uparrow} \leq |\tilde{\alpha} - a_n| + |a_n - \alpha| < \varepsilon + \varepsilon = \tilde{\alpha} - \alpha$, ΑΤΟΝΟ!

ΑΣΚ: Έστω $(a_n)_n, (b_n)_n, (c_n)_n$ ακολουθίες και $l \in \mathbb{R}$ τ.ω:

1) $a_n \leq b_n \leq c_n \quad \forall n \geq n_0$ για κάποιο $n_0 \in \mathbb{N}$

2) $\lim_{n \rightarrow \infty} a_n = \lim_{n \rightarrow \infty} c_n = l$

Δ.ο. $\lim_{n \rightarrow \infty} b_n = l$

Πύξη: Έστω $\varepsilon > 0$, αφού οι $(a_n)_n$ και $(c_n)_n$ συγκλίνουν στο όριο l

έχουμε $\exists N_1$ τ.ω $n \geq N_1 \Rightarrow l - \varepsilon < a_n < l + \varepsilon$

$\exists N_2$ τ.ω $n \geq N_2 \Rightarrow l - \varepsilon < c_n < l + \varepsilon$

Άρα για $n \geq \max\{n_0, N_1, N_2\}$ ισχύει $l - \varepsilon < a_n \leq b_n \leq c_n < l + \varepsilon$

και αυτό αποδεικνύει ότι $\lim_{n \rightarrow \infty} b_n = l$

ΑΣΚ: Δ.ο. Κάθε συγκλίνουσα ακολουθία είναι φραγμένη.

Πύξη: Έστω $(a_n)_n$ τ.ω. $a_n \xrightarrow{n \rightarrow \infty} \alpha \in \mathbb{R}$. Επιλέγοντας $\varepsilon = 1$ και για κάποιο n_0 έχουμε ότι $\alpha - 1 < a_n < \alpha + 1$ για $n \geq n_0$ αρκετά μεγάλο

Άρα, $|a_n| \leq |\alpha| + 1, \quad \forall n \geq n_0$

ενώ $|a_n| \leq \max\{|a_1|, |a_2|, \dots, |a_{n_0-1}|\}$

Θέτοντας λοιπόν $M = \max\{|a_1|, |a_2|, \dots, |a_{n_0-1}|, |\alpha| + 1\}$

ισχύει $|a_n| \leq M, \quad \forall n \in \mathbb{N}$, δηλ η $(a_n)_n$ είναι φραγμένη.